

Назаренко М.С.

Національний педагогічний університет

імені М.П. Драгоманова (м. Київ)

ORCID: 0000-0002-5864-8008

СТРАТЕГІЇ «ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ»: СОЦІАЛЬНО-ЕТИЧНІ ОРІЄНТИРИ

Екологічний дискурс останнього часу сколихнула діяльність Грети Тунберг. Суспільство розділилось на дві протилежні групи: одні підтримують форму висловлення та його зміст, а інші – категорично проти, не бажаючи навіть чути про зміст, зважаючи на форму. Заклик «назад до природи» в обмеженні прогресу не є новим, але в ХХІ столітті він прозвучав не у філософському трактаті, як наприклад, у Ж.-Ж. Руссо або у працях неолудитів, а з трибуни ООН, створивши надзвичайний прецедент для обговорення.

Заклики в обмеженні споживання та, головне, у відмові від звичних благ цивілізації – таких як перельоти та інші – набули цілком реальних обрисів та чисельну кількість послідовників. Проте, є й інший підхід до «зеленої економіки, який вважає, що «якщо екологія зводиться до «ти не маєш права – вона вже програла [1, с. 21]. Адже заклики про «обмеження споживання» може стосуватись лише того суспільства, що вже досягло високого розвитку, не можна обмежити те, що саме по собі не надто розвинене.

Виникає етична проблема керівництва та дозволу «на розвиток», хто має право вирішувати? У випадку, коли споживання досягло своїх мислимих меж в одних країнах, в інших – навіть не наблизилось до того, що ми називаємо благами цивілізації у європейському сенсі. Питання полягає лише в тому, чи такі країни будуть рухатись в напрямку навздогін чи зупиняться на принципах простого життя, які вони вочевидь мали до того, поки не дізнались чого їм бажати з рекламних роликів та з відвідин їх країн туристами. Для Ральфа Фюкса – відповідь очевидна:

не зупиняться, адже бажання ці цілком відчутні та матеріальні. Для нас відповідь не така очевидна, це дилема сьогоденної цивілізації.

Фюкс пропонує таким країнам пропустити етап викопної енергії та відразу перейти до відновлювальної енергетики, оскільки основою стійкої економіки є сама по собі сила природи. Тим не менше, пропозицію пропустити етап споживання можна назвати раціональною, проте, з тих же причин, не надто етичною. У твердженнях Р. Фюкса міститься позиція, яку можна було б охарактеризувати як «замкнене коло європоцентричного погляду». Заклик до простого життя виглядає дивним щодо суспільств, які про просте життя, близьке до природи, не тільки теоретизували весь цей час, але й вели його. Забути про нього заради принад західної цивілізації насправді не є легкою або очевидною справою. До того ж заклики про відмову від викопної енергії в ім'я екології, розшуки й обробку якої ведуть європейські та американські компанії, виглядає як достатньо лицемірний.

З етичної точки зору позиція чи стратегія Грети по відновленню закликів «повернення до природи» є чеснішою, оскільки закликає до особистої відповідальності, але, як справедливо помітив Р. Фюкс, «програшною» в силу нав'язування «почуття провини», того ж таки нерозв'язного кола повинностей. Виходячи з цього, можна припустити, що *теорії, породжені в середині європейського дискурсу мають серйозні етичні вади, і навряд можуть стати прийнятними для всього світу.*

Оптимальна екологічно-філософська теорія (а з нею і економічна модель), як нам видається, здатна народитись поза європоцентричним мисленням. Можливо це станеться в межах інтелектуального середовища Азії, яка з одного боку має глибинне розуміння природи, а з іншого – бурхливе зростання економіки. Практика останніх місяців доводить, що фактор Азії не є достатньо осмисленим, як у сучасному соціально-філософському, так і в економічному сенсі.

Головне соціально-етичне твердження книги «Зелена революція» на нашу думку звучить так: «все більше хочеться рівноваги між матеріальним благополуччям і нематеріальними цінностями» [див. 2]. Глобальна ситуація з

вірусом лише підкреслила це твердження та вивела його в основоположні тези сучасності. Усвідомлення факту, що відмова від капіталізму або «озеленення капіталізму» без виваженого етичного рішення та підходу є лише двома популярними точками зору, які ведуть в нікуди.

Література:

1. Фюкс Р. Зеленая революция: Экономический рост без ущерба для экологии. М.: Альпина паблишер, 2016. 336 с.
2. Через «озеленение» капитализма к спасению мира? [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/chez-ozelenenie-kapitalizma-k-spasenyu-mira-retsenziya-na-knigu-fyuks-r-zelenaya-revoljutsiya-ekonomicheskij-rost-bez-uscherba-dlya/viewer>

Немчинов І. Г.

Національний педагогічний університет

імені М. П. Драгоманова (Київ)

ORCID: 0000-0003-3042-8481

ІДЕЙНЕ ПІДГРУНТЯ КООПЕРАТИВНОГО РУХУ (БІОГРАФІЧНА РОЗВІДКА З ГРОМАДСЬКОГО СЛУЖІННЯ СВЯЩЕНИКА МИХАЙЛА КОВАЛЬЧУКА)

Кооперативний рух у дореволюційній Росії у цілому, й на українських землях зокрема, давно є предметом міждисциплінарних досліджень. Зазвичай, йдеться про аналіз кооперації як певного типу господарювання, а також, досліджується історія її становлення. У той же час, вказаний тип економічної організації має певний ідейний фундамент, який залишається ще недостатньо вивченим.

Нам видається найбільш плідним підхід до ідеї, що лежить в основі кооперативного руху, через вивчення мотивів, якими керувалися люди, котрі активно розвивали кооперацію. Останнім часом з'явилися тексти, присвячені

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА
Факультет філософії та суспільствознавства
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ
Лабораторія філософсько-економічних досліджень

МАТЕРІАЛИ

*I Всеукраїнського міждисциплінарного круглого столу
з філософсько-економічної проблематики*

*«ФІЛОСОФІЯ, ЕКОНОМІКА ТА ФІЛОСОФІЯ ЕКОНОМІКИ
У ПЕРСПЕКТИВІ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ГУМАНІТАРНОЇ ОСВІТИ»*

(Київ, 5 червня 2020 року)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П.ДРАГОМАНОВА

Факультет філософії та суспільствознавства

КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ

Лабораторія філософсько-економічних досліджень

МАТЕРІАЛИ

I Всеукраїнського міждисциплінарного круглого столу

***«ФІЛОСОФІЯ, ЕКОНОМІКА ТА ФІЛОСОФІЯ ЕКОНОМІКИ
У ПЕРСПЕКТИВІ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ГУМАНІТАРНОЇ ОСВІТИ»***

(Київ, 5 червня 2020 року)

Київ

Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова

2020

УДК 1:330(378)
ББК 87.6:65
Ф-56

*Рекомендовано до друку Вченою радою
НПУ імені М.П. Драгоманова
(протокол № 11 від 25 червня 2020 року)*

«Філософія, економіка та філософія економіки у перспективі розвитку сучасної гуманітарної освіти». Матеріали круглого столу. 5 червня 2020 року. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020. 72 с.

До збірки включено матеріали виступів та доповідей, підготовлених до участі у першому Всеукраїнському круглому столі «Філософія, економіка та філософія економіки у перспективі розвитку сучасної гуманітарної освіти». У представлених увазі читача текстах досліджуються методологічні проблеми сучасної економічної науки, феномен креативної економіки, соціально-філософські аспекти управлінської діяльності, соціально-практичне та ідеологічне значення феномену грошей, креативна складова господарської діяльності, а також кризові виміри сучасного капіталізму та деякі інші аспекти означеної проблематики.

Для всіх, кого цікавлять актуальні проблеми сучасних філософсько-економічних досліджень.

ББК 87.6:65
Ф-56

Відповідальний редактор доктор філос. наук, доцент Т.П. Глушко
Редакційна колегія: доктор філос. наук, проф. Н.Г. Мозгова; доктор філос. наук, проф. І.Г. Немчинов; доктор філос. наук, доц. Т.П. Глушко

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за зміст своїх текстів та точність наведених цитат

*Розповсюдження та тиражування без письмового дозволу
кафедри філософії НПУ імені М.П. Драгоманова заборонено*

ISBN 978-966-931-229-7
(електронне видання)

© Колектив авторів, 2020
© Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова, 2020

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

NATIONAL PEDAGOGICAL DRAGOMANOV UNIVERSITY

Faculty of Philosophy and Social Science

CHAIR OF PHILOSOPHY

Research Lab for Philosophy of Economics

**«PHILOSOPHY, ECONOMICS AND PHILOSOPHY OF ECONOMICS
IN DEVELOPMENT PROSPECT FOR
MODERN HUMANITARIAN EDUCATION»**

Proceedings of the ROUND TABLE

June 5th of 2020

Kyiv

Dragomanov University Publishing House

2020

The Editorial Board:

Nataliya Mozhova – Dr. of Philosophical Sciences, Professor

Ihor Nemchinov – Dr. of Philosophical Sciences, Professor

Tetiana Hlushko – Dr. of Philosophical Sciences, Docent

«Philosophy, Economy and Philosophy of Economy in the Development Prospect for Modern Humanitarian Education». Proceedings of the Round Table. *5th of June 2020*. Kyiv: Dragomanov University Publishing House, 2020. 72 p.

ISBN 978-966-931-229-7

© Authors
© National Pedagogical Dragomanov
University, 2020

Наукове видання

*І ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ КРУГЛИЙ СТИЛ
З ФІЛОСОФСЬКО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ*

*«ФІЛОСОФІЯ, ЕКОНОМІКА ТА ФІЛОСОФІЯ ЕКОНОМІКИ
У ПЕРСПЕКТИВІ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ГУМАНІТАРНОЇ ОСВІТИ»*

*Матеріали круглого столу
(5 червня 2020 року)*

THE FIRST ALL-UKRAINIAN INTERDISCIPLINARY ROUND TABLE

*«PHILOSOPHY, ECONOMICS AND PHILOSOPHY OF ECONOMICS
IN DEVELOPMENT PROSPECT FOR
MODERN HUMANITARIAN EDUCATION»*

*Proceedings of the ROUND TABLE
(June 5th of 2020)*

Тексти друкуються за авторською редакцією

Автор обкладинки – Т.П. Глушко

Підписано до друку 30.06.2020 р. Формат 60x84/16.

Папір офісний. Гарнітура Times New Roman.

Ум. др. арк. 4,42. Обл.-вид. арк. 3,32

Зам. № 074.

Віддруковано з оригіналів.

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова. 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію ДК № 1101 від 29.10.2002. (044) 234-75-
87 Віддруковано в друкарні Національного педагогічного
університету імені М.П. Драгоманова (044) 239-30-26

ЗМІСТ

<i>Вступне слово</i>	3
Березінець І.В. Гроші як «цивілізаційний чинник».....	7
Власенко Ф.П., Левченко Є.В., Товмаш Д.А. Організаційна антропологія в структурі підготовки сучасного управлінця.....	10
Глушко Т.П. «Аналітика економічних процесів» як філософська освітня програма: досвід та перспективи.....	14
Гончаренко К.С. Криза сучасного урбаністичного капіталізму.....	18
Ілляхова М.В. Значення креативних індустрій у безперервному професійному розвитку науково-педагогічного працівника.....	22
Калита Т.В. Креативна економіка: між ринком і мистецтвом.....	28
Мозер М.Є. Креативна економіка у філософському аспекті глобальних викликів ХХІ століття.....	32
Мозгова Н.Г. Господарство як спосіб преображення світу (теоретичні розвідки С. Булгакова).....	36
Назаренко М.С. Стратегії «зеленої економіки»: соціально-етичні орієнтири.....	39
Немчинов І.Г. Ідейне підґрунтя кооперативного руху (біографічна розвідка з громадського служіння священика Михайла Ковальчука).....	41
Облова Л.А. Багатство цивілізації.....	48
Остапчук Г.О. Як можливе філософське обґрунтування економіки?.....	53
Пономаренко В.В. Філософські тенденції сучасної економічної теорії.....	55
Прокопчук Ю.О. Когнітивна наука, філософія та економічна теорія: стратегії практичної взаємодії.....	58
Русаков С.С. Спонтанний порядок арт-ринку.....	61
Шушкевич Є.М. Про один експериментальний простір для розвитку криптоекономіки.....	65

CONTENTS

<i>Preface</i>	3
Iryna Berezinets Money as a «Factor of Civilization».....	7
Fedir Vlasenko, Yevhenia Levcheniuk, Dmytro Tovmash Organizational Anthropology in the Structure of the Modern Manager Training.....	10
Tetiana Hlushko «Analytics of Economic Processes» as Philosophical Educational Program: Experience and Perspectives.....	14
Kateryna Honcharenko Crisis of Modern Urban Capitalism.....	18
Maryna Illiakhova The value of creative industries in permanent professional development of scientific-pedagogical worker	22
Tetiana Kalyta Creative Economy: Between Market and Art.....	28
Maiia Mozer Creative Economy in Philosophical Aspect of Global Challenges for XXI Centure.....	32
Nataliya Mozhova Economy as a Way to Transform the World (Theoretical Studies of S. Bulhakov).....	36
Mariya Nazarenko Strategies of «Green Economy»: Socio-Ethical Guidelines.....	39
Ihor Nemchynov Ideological Basis of the Cooperative Movement (the Biographical Exploration of Public Service of the Priest Mikhailo Kovalchuk).....	41
Liudmyla Oblova Wealth of Civilization.....	48
Halyna Ostapchuk How is Philosophical Justification of Economics Possible?.....	53
Vitalii Ponomarenko Philosophical Tendencies of Modern Economic Theory.....	55
Yurii Prokopchuk Cognitive Science, Philosophy and Economic Theory: Strategies for Practical Interaction	58
Sergiy Rusakov Spontaneous Order of Art-Market.....	61
Yevhenii Shushkevych About One of the Experimental Spaces for Crypto Economic Development.....	65